

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”

2009. október

- Zsid 3, 7-8 -

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Süller Zsolt (ev. lelkész, Tordás)

A hónap igéje: Így szól az Úr: Egy szívet adok majd nekik, és új lelket adok beléjük, eltávolítom testükből a kőszívet, és hússzívet adok nekik. (Ez 11,19)

Kegyetlen, alig elviselhető hír: beteg a szív, gyógyíthatatlanul. Ideig-óráig még lehet kezelni, gyógyszerekkel segíteni a működését, de a napokat és órákat át- meg átszővi a félelem: Mi lesz, ha hirtelen bekövetkezik, amire csak lopva gondolunk, s ami elől rejtőzik az értelem? Mi lesz, ha egyszer megáll a szív?

Idő múltával az elhaló sejtek egyre nehezítik a természetes működést, bizonytalan ritmusban dobban a szív, gyengül az éltető véráramlás. Nem lehet ezt figyelmen kívül hagyni, a napok terhet mindennél jobban tetézi. Talán idővel hozzá lehet szokni, bele lehet tanulni ebbe a megváltozott életmódba. A napok múlása mégis a vég felé mutat. Az út végén, az utolsó szívdobbanás után ott a kő, a sírkő, amely lezár egy életet. Egy név, két évszám és az itt maradók fájdalmát zsongó néhány szó. Eddig terjed látóhatárunk.

Eddig terjedt Lázár testvéreinek és barátainak látóhatára is. Nem láttak tovább ennél a tanítványok és az asszonyok sem nagypénteken. A kő lezár, elválaszt, megfoszt az élettől.

Jézus szavára Lázár sírja elől elgurították a követ, s holt emberé lett újra az élet ajándéka.

Húsvét hajnalán Jézus sírja elől elgördítették a kő. Aki halott volt, íme él!

Az értelem számára felfoghatatlan, a mindennapok tapasztalatának ellentmondó csoda: aki halott volt, életre kel. Mégis, ennek a csodának vagyunk részesei mindannyian, ha az Ezékiel által tolmácsolt isteni üzenet valósággá válik életünkben. A csoda közelében ámulat, félelem, kételkedés és remény lesz úrrá rajtunk. Ámulat – valóban megtörténhet velem ez? Félelem – a halálba kell elmenni az életért. Kételkedés – mi lesz, ha nem sikerül? Reménység – biztos, óvó kezekben vagyok.

Az új szív lüktetése bizakodással és örömmel tölti el a

beteg családtagjait, barátait. Isten Szentlelkének munkájából olyan élet fakad, amely másokat is vigasztalással, bátorsággal tölt el. Áldott életjelek követik ezt a megújulást. Talán menekülünk előle, talán szokásos, de már kiüresedett vallásosságunk leplével tarkogatjuk önmagunkat, talán irigykedve tekintünk másokra, de érezzük, erre az életújulásra van nekünk is szükségünk.

A reformáció hónapjában alkalma van a számvetésnek. Luther, Melanchthon és a honi reformátorok neve vajon csak cégér számunkra, amelyet büszkén mutogatunk, mint múlt idők dicsőségét, vagy példájuk máig ható útmutatás? Önnön kétségeikkel, mások megvetésével küzdve, gyakran életüket sem féltve hallatták hangjukat

közeliak és távoliak felé, és hirdették, hogy a holt cselekedetekből való szabadulásra és az élő Krisztusban való új életre van mindenkinek szüksége. Csúpan emlékezünk rájuk, vagy éljük, amiről ők bizonyosságot tettek?

Mit teszünk, hogy ezek a sorok otthonainkban valósággá váljanak?

„Vált ezredévet ezredév, De soha el nem évül, Nem élhet az új nemzedék E régi ige nélkül. Hit, erő, béke, üdvösség Mert nem lesz soha másban, Megrendül bár a föld és ég, Mint Isten szent szavában.” (ÉÉ 286,3)

Kegyetlen, alig elviselhető hír: beteg a szív, gyógyíthatatlanul. Az Istentől elválasztó, emberekkel szembefordító bűn betegítette meg, halálosan. Az út végén pedig szomorú záróköként, szenvtelenül koppanó üzenet gyanánt ott áll a megdönthetetlen igazság: „A bűn zsoldja a halál.” (Rm 6,23a)

Aki átélte már az elveszettség, reménytelenség emberi mélységeket átjáró erejét, az menekült volna, mindenáron, kapaszkodót keresve az életért, azért, hogy újra az otthonosság biztonságot adó érzése járja át a lelkét. Mindenáron. Valóban ennyire fontos nekünk magunk és mások életének megújulása? Az igében úgy olvasom, hogy Isten mindenáron megmentésünket munkálja.

Jézus halála és feltámadása a mi megváltásunk útja. Sokan várják a róla szóló örömhírt, ma is, itt is körülöttünk. Várják, hogy a világ ritmustalan zajában egyszer csak megszólaljon egy nagyon határozott ritmus, az új szív halálán Győztest dicsérő dobbanása: „az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” (Rm 6,23b)

**A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
főbb információi, eseményei**

- **Súr, 2009. október 11. vasárnap** – parókiaszentelő hálaadó istentisztelet

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát megújult parókiájáért a sári gyülekezet. Az alkalom október 11-én 10.30 órakor kezdődik Szarka István esperes szolgálatával. Igét hirdet Ittész János püspök.

További információ Szarka István esperestől kérhető a 20/981-5923 telefonszámon.

- **Bakonycsernye, 2009. október 11. vasárnap** – lelkésziktatás és hálaadás

A bakonycsernyei evangélikus templomban október 11-én 15 órakor ünnepi istentisztelet keretében iktatják be Szarka Éva lelkészt a gyülekezet másodlelkési állásába, valamint hálát ad a gyülekezet a megújított fűtésrendszerért. Az igehirdetés szolgálatát Ittész János püspök, a beiktatás szolgálatát Szarka István esperes végzi.

További információ Szarka István esperestől kérhető a 20/981-5923 telefonszámon.

- **Balatonfüred, 2009. október 25. vasárnap** – parókiaszentelő hálaadó istentisztelet

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát felépült parókiájáért a balatonfüredi gyülekezet. Az alkalom október 25-én, vasárnap 10 órakor kezdődik, melynek szolgálatát Ittész János püspök végzi.

További információ Riczinger József lelkésztől kérhető a 20/231-9088 telefonszámon.

- **Győr, 2009. november 7. szombat** – Luther-olvasókör

Szeretettel hívjuk és várjuk a győri és Győr környéki pedagógus testvéreket és más érdeklődőt is legközelebbi olvasóköri együttlétünkre. Az alkalom november 7-én, szombaton 10 órakor kezdődik az egyházkerület győri székházában (Bajcsy Zs. u. 26.).

Pongráczné Gaál Elvira és Isó Dorottya szervezők

MEGHÍVÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait a Győrött 2009. november 14-én (szombaton) 9.30 órakor kezdődő gyűlésre a 2005. évi IV. tv. 84.§ (1) bekezdése alapján tisztelettel és szeretettel összehívjuk. Helyszín az egyházkerület székházának tanácsterme (Győr, Bajcsy Zs. u. 26.).

A közgyűlés nyilvános, melyre minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Erős vár a mi Istenünk!

Győr, 2009. október 1.

Szabó György
egyházkerületi felügyelő

Ittész János
püspök

PÁLYÁZAT

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége pályázatot ír ki lutheri teológiai örökségünk jobb megismertetése érdekében.

A pályázónak legalább 30-35 oldal (kb. 60 ezer karakter) terjedelemben kell elkészítenie dolgozatát

A CSALÁDFŐ ÍGY TANÍTSA HÁZANÉPÉT!

– *Nevelés Luther teológiája alapján* – címmel.

A pályázat nyitott. A jelíges dolgozatokat 1 példányban és CD-lemezen a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület

Püspöki Hivatalához kell beküldeni: 9001 Győr, Pf. 1639

A dolgozat postára adásának határideje: 2009. december 15.

Eredményhirdetés az egyházkerületi napon,
2010. február 27-én.

Az első díj 100 ezer, a második 60 ezer, a harmadik 40 ezer Ft.
(A pályadíjak nettó összeget jelentenek.)

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége

Munkatársképzés Piliscsabán

Idén is újtárra indítják a szervezők a gyülekezetimunkás-képző tanfolyamot a piliscsabai Béthel Misszió Központban. A képzés első fordulójára 2009. november 13. és 15. között lesz, míg a második és harmadik alkalom 2010 februárjában és márciusában kerül megrendezésre. A programok minden esetben péntek 16 órakor kezdődnek, és vasárnap úrvacsorai istentisztelettel zárulnak. Anyagi hozzájárulás 3000 Ft résztvevőnként, amiről számla kérhető, melyet a küldő gyülekezet – előzetes egyeztetés alapján – megtéríthet. A jelentkezőktől a szervezők rövid motivációs levelet és lelkészi ajánlót várnak az országos iroda címére: 1085 Budapest, Üllői út 24. Bővebb beszámolókat a tanfolyamról korábbi lapszámainkban olvashatnak, illetve érdeklődni lehet a tanfolyam felelősénél, D. Szabik Imre ny. püspöknél az országos iroda címén, vagy az imre.szabik@lutheran.hu internetes címen.

MEGHÍVÓ

A NYUGATI (DUNÁNTÚLI) EVANGÉLIKUS
EGYHÁZKERÜLET
PEDAGÓGUSKONFERENCIÁJÁRA

PEDAGÓGIÁNK REMÉNYSÉGE címmel

Időpontja: 2009. október 9–10.

Helye: Reményik Sándor Evangélikus Általános Iskola
9700 Szombathely, Szent László király út 7–11.

A program október 9-én, pénteken 18 órakor kezdődik, és másnap, pénteken 16 órakor záró áhítattal fejeződik be.

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus
Egyházkerület lapja
Megjelenik havonta, dunántúli terjesztésben

Lapunk legközelebbi száma
2009. november 8-án
jelenik meg

Felelős szerkesztő: Menyes Gyula
Megrendelhető a szerkesztőség címén: (20/824-4222)
Evangélikus Püspöki Hivatal 9021 Győr, Bajcsy Zs. utca 26.
Telefon: 96/516-160 96/516-162 Fax: 96/516-169
Postacím: 9001 Győr, Pf.: 1639
Kiadja a Soproni B. D. Evangélikus Gimnázium (Líceum)
Felelős kiadó: Tölli Balázs
Telefon: 99/512-430
Készült: Újsziget-rotta Sárvár – 950 példányban
Kapható: a templomokban, gyülekezeti iratterjesztésben
Előfizetési díj egy évre 1400 Ft, külföldön 30 €
E-mail: harangszo@lutheran.hu
Internet: www.harangszo.hu
ISSN 1416-9770

Fehér Károly (ny. ev. esperes, Székesfehérvár)

Jelek, jelképek, szimbólumok 20. A Luther-rózsa

Októberben, a reformáció hónapjában méltó megemlékeznünk az evangélikus reformáció egyetlen külön jelképéről, a Luther-rózsáról. Az is megeshetik, hogy ismerkednünk kell vele. Nehéz felekezeti szimbólumnak tekinteni, hiszen egyetlen alkotó eleme sem különbözik az egyetemes kereszténység jelképanyagától. Sem a róza, sem a szív, sem a kereszt nem lutheránus különlegesség megnyilvánulása. Valamennyivel éltek a keresztény szimbolikában a reformáció kezdete előtt is. De így együtt idővel mégis sajátos evangélikus jellek lettek a Luther-rózsa formájában. Még akkor is, ha a világevangelikuság területén nem olyan gyakori a használata, mint például a magyarországi evangélikus egyházban. (Különben ugyanez áll az „Erős vár a mi Istenünk!” köszöntésünkre is.)

Szimbólumunk keletkezési körülményeivel is érdemes ismerkedni. Luthernek kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy külön jelképet fabrikáljon a „részünkön lévő” gyülekezetek számára. Egészen hétköznapi szükség szülte.

Először 1524-ben, az Ótestamentum fordítása végén találkozunk ezzel a szimbólummal. Nem díszítő elemként, nem is hitvallási jelképként, hanem a reformátor iratait hitelesítő jogvédő, minőségi bizonyítványként, védekezésül az eredeti Luther-szöveghez sokszor nem nagy hűséggel ragaszkodó „kalózkidadásokkal” szemben. „Ez a jel tanúsítja, hogy ezek a könyvek az én kezemből valók, mivel a gondatlan nyomdászok és könyvhamisítók manapság ugyancsak szorgalmasan munkálkodnak.” A szimbólum mellett ott áll a reformátor „ML”

monogramja is. Elgondolkodtató, hogy ez az illető irat tartalmát féltő „védjegy” az említett helyen nem önmagában áll. Nem is az első helyen, mivel azt a címerpajzsba állított, a feltámadás zászlóját hordozó „Agnus Dei” jele előzi meg, hogy képből, rajzban fejezze ki a meghamisíthatatlan tartalmat: „Jézus. Megváltónk sirba szállt, / Bűnünkért hullott vére, / Ámde levert poklot, halált, / Harmadnap reggelére...” (EÉ 215.1). A győztes Bárány úrvacsorai kehelybe csorgatja véréét. Ebből az áldozatból élünk itt, és ezért az áldozatért reméljük az örök életet, mert az oltár szentségében magát adja nekünk. „Krisztus ez a szent kenyér, / Más kenyéren a hit nem él. / Benne miénk az élet. Halleluja!” (EÉ 215.6). A két jel egymásmellettsége arról vall, hogy Luther nem a maga híret vagy híuságát védi, hanem Krisztus igazáról tanúskodik, és ezt nem akarja „gondatlan nyomdászok és könyvhamisítók” prédájául hagyni.

Tizenhat évvel később kőbe vésvé találkozik a Luther-rózsával. Felesége 1540-ben, házasságkötésük 15. évfordulójára két domborművet faragtattott wittenbergi lakásuk, az egykori kolostor gyönyörű kapujának ülfülkői fölé. Az egyik az 57 éves Luther portréja, ezzel a felirattal: „Csendességben és reménységben van a ti erőtök.” A másikon pedig, most már kőbe vésvé, a Luther-rózsa. Igazában nem különbözik az 1524-es metszettől, hiszen a győztes Bárány jele itt írásban öleli körül a szimbólumot, csupa nagybetűvel. „VIVIT.” (ÉI!) Ez a tény adja a „csendes reménység” erejét.

Ez a kőbe vésett szimbólum valószínűleg színezett volt, mivel a reformátor a szí-

nek segítségét is igénybe veszi, amikor kifejti a jel üzenetét. „A kereszt legyen az első, eredeti színében, feketében a szívbe helyezve, hogy emlékeztessen engem, hogy a Megfeszítettbe vetett hit üdvözít. Az az ember üdvözül, aki szívből hisz. Igaz, hogy a kereszt feketé, megöldököl és fájdalmat is okoz, mégis meghagyja a szívet a maga színében, nem pusztítja el a természetét, azaz nem öl meg, hanem elevenen tart. Az igaz ember ugyanis hitből él, de a Megfeszítettben való hitből! A szív fehér rózsán nyugodjék, jelezve, hogy a hit örömet, vigasztalást és békességet ad. Fehér rózsán nyugszik a szív, nem pirosan, mert nem úgy kapunk békét és örömet, ahogyan a világ adja. Ezért nem piros a róza, hanem fehér. A fehér a lelkek és az angyalok színe. A róza égszínkék mezőben álljon, mert ez a lélekben és hitben való öröm az eljövendő mennyi öröm kezdete (elője). Igaz, hogy belsőleg már megragadtuk és reménységben már a miénk, de még nem lett nyilvánvalóvá.” (Auf dem Lebenswegen M. Luthers. Ev. Verlag, Berlin, 1964. 173. 198-199.o.)

Sokan viselik ezt a szimbólumot. Ne retelljék! Nem embert és nem felekezetet propagálnak vele, hanem az evangélium summáját hirdetik.

De akik viselik, gondolják meg a bencés regula intését: „Úgy álljunk a zsolozsmázáshoz, hogy szívünk megegyezék szavunkkal.” (Szt. Benedek regulája. Bencés Kiadó, 1995.-19.-66.o.) Alkalmazzák ezt a Luther-rózsára is: aki kívül viseli, belülről is érte és vallja, amit ez az evangélikus jelkép prédikál.

Dr. h.c. Keveházi László (ny. ev. esperes, egyháztörténész, Kőszeg)

Az Újszövetség értő magyarázója Dr. Karner Károly (1897–1984)

„Érted is, amit olvasol?” – meggyőződés szerint Fülöp kérdése nemcsak az Ószövetségre, hanem az egész Írásra vonatkozik. Most arra a tudós professzorunkra emlékeznünk, aki 25 évvel ezelőtt éppen októberben hunyt el, és aki az Újszövetségnek nemcsak hittelt olvasója, hanem értője és magyarázója is volt.

A tudós életpályája. 1897-ben Kőszegen született. Édesapja, Karner Frigyes tanító, a gyülekezet jegyzője volt, sőt a gyülekezet történetének első megírói közé tartozott. Professzorunk nőtestvére is Kőszegen élt és tanított. Karner Károly gimnáziumi tanulmányait szülővárosában végezte, majd a lelkes pályát követve a soproni teológiára került. Itt végezve a lipcsei egyetem mélyítette tudását. Lelkeszi szolgálatának állomásai: Felsőőr, Ágfalva, Pécs voltak. Közben azonban itthon és Lipcsében megszerezte a teológiai és bölcsészeti doktorátust, sőt teológiai tanári vizsgát is tett. 1925-től előadó, 1927-től magántanár, majd 1929-től egyetemi rendes tanár lett. Innen szinte három évtizeden át tanította a teológus nemzedékeket az újszövetségi tudományokra. Közben 1934-től a Keresztény Igazság szerkesztője is lett. Már nyugdíjasok azok, akik hallgatták, de előadásai ma is feledhetetlenek.

A tudós munkája. Lehetetlen előadásain túl minden írását felsorolni. Nemcsak az említett folyóiratban írt rendszeresen, hanem másutt is, és könyvek sora született „tollából”. Csak néhány téma munkáiból: a görög filozófiai kérdésektől Luther Mártonon át az egyházi élet és a lelkeszi szolgálat kérdéseiről is mély, elgondolkodtató cikkei jelentek meg. De foglalkozott a vallások statisztikai kérdéseivel is. Egyszer érdemes volna írásait összegyűjtve megmutatni a mai nemzedéknek, hiszen hihetetlenül termékeny író volt. Legnagyobb művei négy újszövetségi könyvünk magyarázatai: Máté és János evangéliuma, a Római levél és a Jelenések könyve. Magyarázta a zsidóságból keresztényekké letteknek és a „pogányoknak evangéliumát”, a „testté lett Ige” történetét és a feltámadott, győzelmes Krisztusról szóló nagy könyvet, amelyhez sokan hozzá sem mertek nyúltni. S talán az sem tévedés, ha azt mondjuk, ebben az utolsónak írt Jelenések könyvének magyarázatában érezte leginkább a hívő, „értő magyarázót”, és nagy reménységünk, üdvösségünk „megmutatóját”, bizonyágtévőjét.

A tudós elhallgattatása. Karner Károlyra emlékezve erről sem szabad hallgatni. 1958 szeptemberében levelet kapott, melyben „az illetékes püspök javaslatára” megállapítják

akkori egyházi vezetőink, hogy elérte a nyugdíjkorhatárt. De többről volt szó, mint a korhatár eléréséről. Az akkori könyvtáros felszólította, hogy adja vissza a kölcsönzött könyveket. Erre válaszolta levélben, hogy nem teheti, hiszen „többet nem tehetem be a lábamat oda, arra sem volt alkalmam, hogy kedves tanítványaimtól elbúcsúzzam.” A kari ülés pedig „kozmetikázta” az ügyet, jegyzőkönyvbe vették, hogy ő mondott le, nyugdíjazását kérve. Karner Károly mindezt csendben tűrte, hordozta. Még 26 évig élt „csendre ítélve”. Csak hálás tanítványai látogatták Sopronban, s mindenkit nagyon kedvesen fogadott. E sorok írója is többször megfordult nála.

Csendes szavú, vitakozást kerülő tudós volt. Azokat a tanításokat sem hallgatta el, amelyeket ő tévesnek ítélt, s ítélete is mindig visszafogott volt. De az igazságot soha nem kerülte meg, hanem kimondta csendes szavával. 25 évvel halála után érdemes lenne erről a tanári karról, köztük Karner Károlyról is többet emlékezni. Mert tanító szava nemcsak írásain, hanem tanítványai szolgálatán keresztül eljutott a gyülekezetekhez, és amire tanított, ma is érvényes, egyház- és gyülekezetépítő.

